

Коверко В. В., здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня магістр навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, кандидат філософських наук

Петрова Г. М.

КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

З теорії права нам відомо про три покоління прав, що формувалися впродовж багаторічного розвитку суспільства. У кінці ХХ ст. почали говорити про становлення четвертого, що спонукає до пошуку відповідей на низку специфічних питань, пов'язаних із розвитком медицини, науки й техніки.

Зазначена тема є актуальною, адже якщо ж з першими трьома поколіннями науковці та правознавці всіх держав світу дійшли до певної згоди, то з четвертим поколінням, що досі розвивається та перебуває в стані «відкриття», наявні значні протиріччя. Проблема неоднозначності прав четвертого покоління полягає не лише в недостатньому науковому дослідженні цих прав, а й, власне, розумінні того, чим вони є насправді.

Такі науковці, як Ю. А. Дмитрієв та А. Б. Венгерів, вважають, що ці права є закономірним етапом розвитку суспільства, адже викликані науково-технічним прогресом і виникли у зв'язку з розвитком науки та втіленням її розробок у життя (право на доступ до Інтернету, на віртуальну реальність, на ядерну зброю тощо).

Ф. М. Рудінський, В. І. Крусс, Г. Б. Романовський і М. П. Авдєєнкова ототожнюють ці права з біологічними (соматичними) правами людини, що пов'язані з експериментами у сфері генетики людини та іншими відкриттями в галузі

біології (право на смерть – евтаназію, на штучне запліднення, на зміну статі, заборона клонування людини, на трансплантацію органів тощо).

С. І. Івеньєв називає їх «духовно-моральними правами і свободами людини та громадянина», які проголошують духовні й моральні цінності особистості. Натомість Церква вважає інакше, зауважуючи, що більшість таких прав суперечать нормам релігії та моралі.

У своїй праці О. Аврамова, О. Жидкова, Р. Трайтурак та інші об'єднали ці три течії наукових думок, запевняючи, що вони всі є складовими прав людини четвертого покоління, маючи на увазі такі права, як право на одностатеві шлюби, сім'ю без дитини тощо.

Кожне окреме таке право потребує значної уваги як у міжнародному співтоваристві, так і на національному рівні. Сьогодні в Україні активно тривають дискусії про легалізацію двох з таких специфічних прав – це право на смерть (евтаназію) та право на укладання одностатевих шлюбів.

Проблема евтаназії в Україні означена полярністю думок. Так, прихильники ототожнюють її з полегшенням хворому його страждань, а опоненти іменують це право вбивством. Попри результати соціального опитування, де понад 50 % населення визнають евтаназію невід'ємним правом людини, що повинно бути серед основних прав і свобод людини та громадянина. В українському законодавстві це право не має стійкого підґрунтя для його реалізації. Так, у ч. 4 ст. 281 ЦК України передбачено заборону задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя, а згідно з ч. 3 ст. 52 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», медичним працівникам заборонено вдаватися до евтаназії – навмисного прискорення смерті або умертвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань.

Нині, з огляду на зміни менталітету людей, інтеграцію у світове співтовариство і вступ України до багатьох міжнародних організацій, виникає потенційна можливість легалізації

евтаназії. Водночас це питання потребує значних трансформацій як у правовій, так і в медичній сферах.

Положення щодо «нетрадиційних» шлюбів в Україні має певні особливості. У ч. 1 ст. 21 СК України зазначено, що шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований в органі державної реєстрації актів цивільного стану. Отже, оскільки чинним законодавством чітко визначено, що шлюб є сімейним союзом саме жінки та чоловіка, одностатевий шлюб в Україні не має жодних правових наслідків. Проте в ст. 26 СК України, яка вказує на осіб, які не можуть перебувати в шлюбі між собою не зазначено осіб однієї статі. Тобто формально закон не дозволяє і не забороняє одностатеві шлюби. Однак і в ст. 51 Конституції України йдеться про те, що шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка, а отже, слід все ж зауважити, що такий «нетрадиційний» шлюб є заборонений Основним Законом України. Колізія також наявна в такому: 15 лютого 2011 року Парламент України ратифікував Європейську конвенцію про усиновлення дітей, деякі положення якої стосуються усиновлення дітей одностатевими парами. Це суперечить чинному законодавству України. Згідно з ч. 3 ст. 211 СК, усиновлювачами не можуть бути особи однієї статі.

Згідно з оцінками експертів, в Україні через дискримінацію та недотримання прав людини страждають і незручностей зазнають близько 5 млн українців. Київ є найбільш толерантним до ЛГБТ містом України і найбільш заселеним такими особами.

Отже, поняття прав людини четвертого покоління можна визначити як права людини, пов'язані з науковими відкриттями в галузі мікробіології, медицини, генетики, результатами втручання в психофізіологічну сферу життя людини, а також науково-технічним прогресом, що ґрунтуються на особистому бажанні та виборі кожної людини й можуть суперечити загальноприйнятим стереотипам і духовно-моральним (релігійним) цінностям. Тобто варто ототожнювати такі права з усіма біологічними/соматичними (право на зміну статі, на трансплантацію органів, заборону на клонування людини тощо)

та інформаційними (на вільний доступ до Інтернету, віртуальну реальність тощо) правами людини.

Урегулювання всіх прав людини четвертого покоління різняться в національних законодавствах країн світу. Положення ж існуючих уніфікованих міжнародних договорів наразі не можуть врегулювати всіх випадків, що виникають під час реалізації або захисту цих прав. Крім цього, існує низка «моментів», які взагалі нормативно не визначені ні на національному, ні на міжнародному рівнях. Це зумовлено, передусім, новизною цих прав і тривалим процесом їх дослідження.

Ткачук Б. О., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри теорії держави і права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Сербіна Н. О.*

МІСЦЕ НОРМ-ДЕФІНІЦІЙ У ПРАВОЗАСТОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Множинність норм права зумовлює необхідність їх групування за певними критеріями. Залежно від функцій, що виконують норми права в механізмі правового регулювання, їх поділяють на основні (правила поведінки), і допоміжні – спеціалізовані (нетипові). До спеціалізованих (нетипових) норм права належать, зокрема, норми-дефініції.

Норми-дефініції – це норми, які містять визначення правових понять. Вони є вагомою частиною понятійного інструментарію системи законодавства, що сприяє її формальній визначеності.

Метою дослідження є наукове вивчення та пізнання норм-дефініцій, а також з'ясування їх значення в правозастосовній діяльності поліції.